

Дмитро Корбяк

Діяльність о. Сильвестра Сембратовича у Львівському університеті

Досліджується викладацька і наукова діяльність о. Сильвестра Сембратовича на теологічному факультеті Львівського університету. Проаналізовано його університетську кар'єру, основні форми і напрями роботи, матеріальне забезпечення.

Ключові слова: Сильвестр Сембратович, Львівський університет, теологічний факультет, догматика

Давній священничий рід Сембратовичів добре відомий дослідникам історії Греко-католицької церкви в Галичині, адже з нього походить низка греко-католицьких священників та два митрополити: Йосиф (1870–1882 рр.) і Сильвестр (1885–1898 рр.). Етимологія назви цього роду, що веде свої витoki з Лемківщини, має дві версії. Згідно з однією з них, його засновником був солтис села Висова Бецького деканату (нині Малопольське воєводство Республіки Польща), який мав семеро синів, звідси й назва солтиства «Сембратовичка», що згодом перетворилася на прізвище. За іншою версією, Сембратовичі були родом чеського походження, представники якого у XVст. переселилися на польські терени. А сама назва виводиться від чеського вислову «я сем брат», що використовували особи, які дотримувалися слов'янського обряду¹.

В історіографії немає комплексного дослідження життєвого шляху та діяльності митрополита і кардинала Сильвестра Сембратовича. Свої зусилля він спрямовував у різні сфери суспільного життя: релігійну, громадську, політичну, наукову тощо. Автори узагальнюючих біографічних праць² акцентують увагу на перших трьох напрямках його діяльності. Висвітлення науково-викладацької діяльності о. Сильвестра Сембратовича має фрагментарний характер, зводиться до переліку посад, які він займав у Львівському університеті, і згадки про одну велику наукову працю. Саме тому вважається за доцільне всесторонньо дослідити його роботу на кафедрах університету.

Сильвестр Сембратович народився 3 вересня 1836 р. у селі Дошниця Ясельського повіту (нині Малопольське воєводство Республіки Польща) у родині священника. Його батько, Антон, був греко-католицьким парохом у цьому селі, а мати, Анна, була дочкою о. Сильвестра Вислоцького, греко-католицького пароха у селі Флоринка. Таїнство хрещення здійснив 4 жовтня 1836 р. його дідусь – о. Теодозій, греко-католицький парох у селі Криниці. Початкову освіту Сильвестр здобув у народних школах Ясла, Горлиць і Тарнова. Він навчався разом із двома своїми братами: Теодозієм та Юліаном. С. Сембратович «... від-

значався між ними найкращими талантами, бо був завжди відмінним учнем...»³. У Тарнові брати навчалися у польській школі, яку в 1848 р. відвідували лише сім учнів-українців: три Сембратовичі, три Полянські та Олексій Торонський. Це вплинуло на їхнє бажання продовжити освіту у Перемишлі, де було більше можливостей навчатися українською мовою. Однак смерть батька у 1848 р. змусила братів Сембратовичів, зважаючи на скрутне матеріальне становище сім'ї, припинити науку. Найздібніший серед братів Сильвестр відновив навчання у 1850 р., вступивши за допомогою родини до Перемишльської гімназії. Проте хвороба знову змусила його залишити навчання. Згодом о. Йосиф Сембратович, дядько Сильвестра і майбутній галицький митрополит, допоміг йому і його молодшому брату, Юліану, вступити до гімназії у Львові, два класи якої вони успішно закінчили у 1852 р. Завдяки підтримці дядька С. Сембратович продовжив навчання у Віденській гімназії, третій клас якої він закінчив з відзнакою. 31 жовтня 1853 р. він вступив до греко-руської колегії святого Атанасія в Римі. При фінансовій підтримці перемишльського єпископа Григорія Яхимовича (1849–1860 рр.) протягом 1856–1860 рр. студіював філософію і теологію в Урбаніанській колегії в Римі. Сильвестр Сембратович був рукоположений у пресвітери 1 листопада 1860 р. греко-католицьким гірополітанським архієпископом Стефаном Миссиром у храмі Святого Атанасія в Римі. У тому ж місті о. Сильвестр 20 червня 1861 р. отримав науковий ступінь доктора теології⁴.

У липні 1861 р. о. С. Сембратович повернувся до Галичини. Спочатку він виконував обов'язки сотрудника (помічника пароха) у селі Флоринка, де настоятелем церкви був його дід по лінії матері, о. Сильвестр Вислоцький. Пізніше був священником-помічником у хворого о. Михайла Криницького, пароха у селі Тилич. Тут же виконував функції катехита у школі до березня 1862 р. У листопаді 1861 р. о. Сильвестр Сембратович склав іспити з церковного права і пастирської теології у Перемишлі. У 1862 р. він переїхав з Перемишльської єпархії до Львівської архієпархії, де з 7 жовтня 1862 р. до 5 серпня 1863 р. був капеланом і катехитом монастиря Сестер Василіанок у Словіті. Галицький митрополит Григорій Яхимович (1860–1863 рр.) 2 квітня 1863 р. призначив о. Сильвестра на посаду префекта студій Генеральної греко-католицької духовної семінарії у Львові, яку останній займав з 5 серпня 1863 р. до 15 вересня 1870 р. Одночасно з виконанням вищезгаданих обов'язків з 20 серпня 1863 р. до 12 жовтня 1865 р. він був учителем релігії у школі домініканців у Львові⁵.

Призначення о. Сильвестра Сембратовича на посаду суплента догматики теологічного факультету у Львівському університеті було пов'язане з переведенням професора догматики о. Йосифа Черлюнчакевича до Кракова у травні 1864 р.⁶ Однак офіційно о. Сильвестр почав виконувати функції заступника професора догматики з 11 серпня 1865 р.,⁷ а протягом 1864/1865 навчального

року заняття з фундаментальної і спеціальної догматик вів о. Ігнатій Грановський⁸. Таким чином, о. Сильвестр Сембратович у зимовому семестрі⁹ 1865/1866 навчального року очолив кафедру догматики¹⁰ на теологічному факультеті. Для отримання вченого звання професора теології необхідною була рекомендація єпископа (чи архієпископа) єпархії (чи архієпархії), на території якої знаходився навчальний заклад. Призначення доцентів і професорів було компетенцією професорської колегії факультету, до складу якої входили декан, професори і два виборні представники від доцентів¹¹. Вчене звання професора спеціальної і фундаментальної догматик о. Сильвестр Сембратович отримав 3 грудня 1869 р., а царським розпорядженням від 15 квітня 1873 р. підтверджений (стабілізований) у цьому званні¹². Такі посадові обов'язки він виконував від літнього семестру 1869/1870 до зимового семестру 1879/1880 навчальних років¹³, оскільки 28 лютого 1878 р. був титулований юліополітанським єпископом і номінований львівським єпископом-суфраганом (висвячений 20 квітня 1879 р.)¹⁴. Отже, впродовж означеного часу о. Сильвестр входив до складу професорської колегії теологічного факультету¹⁵. Крім того, у 1872/1873 і 1878/1879 навчальних роках виконував функції декана, а в 1873/1874 навчальному році – проректора теологічного факультету¹⁶. Це означає, що у той час о. Сильвестр Сембратович був членом академічного сенату – вищого керівного органу університету у складі ректора, проректора, деканів, проректорів і секретаря. До компетенції академічного сенату входили питання навчального процесу, наукової роботи, присудження вчених ступенів, адміністративні справи¹⁷.

Свої посадові обов'язки у Львівському університеті о. Сильвестр Сембратович поєднував з активною позауніверситетською діяльністю. Як згадувалося вище, він був префектом студій Генеральної греко-католицької духовної семінарії у Львові. Крім того, у 1864 р. о. Сильвестр став референтом львівської греко-католицької консисторії, 6 лютого 1866 р. був призначений візитатором монастиря Сестер Василіанок у Словіті, з 11 травня 1873 р. до 23 жовтня 1879 р. виконував функції просинодального архієпархіального екзаменатора, 14 червня 1877 р. отримав статус радника митрополичої консисторії, а 2 лютого 1878 р. іменований архипресвітером львівської капітули¹⁸.

Протягом своєї викладацької діяльності на теологічному факультеті Львівського університету о. Сильвестр Сембратович читав лекції з фундаментальної догматики студентам першого курсу, а заняття зі спеціальної догматики проводив на другому році навчання¹⁹. Викладання фундаментальної догматики відбувалося 5 разів на тиждень по 1 годині (з 10.00 до 11.00 щоденно, крім четверга). Заняття зі спеціальної догматики проводилися 9 годин на тиждень (у понеділок, середу, п'ятницю і суботу – з 8.00 до 9.00 і з 11.00 до 12.00, а також

у вівторок – з 8.00 до 9.00)²⁰. Таким чином, о. Сильвестр 5 днів на тиждень мав заняття в університеті (у понеділок, середу, п'ятницю і суботу – по 3 години; у вівторок – по 2 години; четвер, очевидно, був вільним днем). Свої лекції він читав латинською мовою, оскільки всі теологічні виклади відбувалися на латинській, за винятком пастирської теології, катехитики і методики (викладалися польською та українською мовами, залежно від студентської аудиторії), а також педагогіки (використовувалася німецька мова)²¹.

Єдиною великою науковою працею о. Сильвестра Сембратовича було «Розсуждение и опровержение статьи помещенной въ часописи «Слово» въ чч. 84 до 93 съ года 1869, рочника VIII под заглавиемъ: «Сходство и розница учения православной и римской Церкви» списаной Православнымъ Архиепископомъ Минскимъ Кирь Антониемъ» (Львів, 1869)²². Свої дрібніші роботи він викладав на сторінках церковного часопису «Руський Сіон», який сам же заснував у 1870 р., а потім редагував разом з о. Юліаном Пелешом. Тут професор розміщував свої наукові доробки у різних галузях теологічного знання. Так, його статті «Про повідомлення характеристик, або використання і присвоєння властивостей Ісусу Христу», де автор закликає священників і студентів-теологів бути обережними у проповідях і розмовах про Ісуса, який має риси і Бога, і людини²³, є частиною догматичного вчення. Студією з пастирської теології був «Порадник для початкових сповідників», окремі частини якого о. Сильвестр публікував у кожному номері «Руського Сіону». Цей «Порадник» містив інформацію про найдрібніші деталі таїнств святої сповіді і святого причастя. Тут визначалися властивості доброго отця-сповідника, надавалися відомості про основні гріхи, характеризувалися особи, які приступають до цих таїнств, відповідно до їх поділу за гендерною, віковою, соціальною та іншими ознаками, робилися вказівки стосовно надання і виконання покути і т. п.²⁴ У «Руководстві для початкових душпастирів у справах шлюбства», що було частиною церковного права, о. Сильвестр розміщував настанови щодо підготовки наречених до шлюбу, надання самого шлюбу і виконання шлюбних обов'язків²⁵.

Крім висвітлення наукових студій, іншим важливим завданням «Руського Сіону» була підтримка діалогу на богословські теми між о. Сильвестром Сембратовичем і духовенством, студентами-теологами і простими вірними. Свідченням цього є наявність запитань теологічного характеру, що надходили до редакції часопису від різних категорій греко-католицького населення, на які професор обов'язково давав відповіді²⁶. Однією з форм викладацької діяльності о. Сильвестра, очевидно, були т. зв. «душпастирські випадки» (своєрідні завдання для студентів теологічного факультету, що могли спрямовувати до роздумів також духовних осіб і вірних). Такі завдання він роз-

міщував, як правило, після «Порадника для початкових сповідників», а їх вирішення подавав у наступних випусках «Руського Сіону». Наприклад, у першому номері часопису о. Сильвестр сформулював випадок, відповідно до якого священика просять здійснити таїнства святої сповіді і святого причастя вагітній жінці, яка знаходиться у важкому стані здоров'я і потребує постійної присутності сторонньої особи. Професор запитує, якими повинні бути дії пароха²⁷. У наступному випуску «Руського Сіону» о. Сильвестр дає вирішення цієї ситуації, вказуючи на необхідності надання священиком згаданих таїнств цій жінці, якщо вона має жаль за скоєні гріхи, визнає і бажає їх позбутися²⁸. Постійність такого методу роботи професора свідчить про його ефективність у підвищенні рівня теологічних знань студентів, а також духовенства і вірних.

Будучи професором Львівського університету, о. Сильвестр Сембратович разом з о. Юліаном Пелешом та о. Онуфрієм Лепким у 1870 р. видав «Изборникъ благопотребныхъ церковныхъ чинов и службъ» для надання можливості греко-католицьким вірним брати дієвішу участь у богослужіннях²⁹. Цінною була робота професора під час підготовки до видання першого в Галичині молитовника українською мовою. За ініціативи катехита львівських семінарій о. Олександра Стефановича до роботи над виданням молитовника були залучені о. Сильвестр Сембратович, о. Олекса Слюсарчук та філолог професор Омелян Огоновський. Завдання о. Сильвестра полягало у перекладі текстів молитов зі старослов'янської та італійської мов на українську. «Народний руський молитовник» був виданий у Львові 1878 р. у трьох накладах, два з яких були призначені для дорослих (редактор – о. Сильвестр Сембратович) та один – для дітей (редактор – о. Олександр Стефанович)³⁰.

Студенти університетів у II пол. XIX ст. поділялися на звичайних (ординарних), надзвичайних (екстраординарних) і вільних слухачів. Серед трьох факультетів Львівського університету (юридичного, філософського і теологічного) провідним за кількістю студентів був юридичний. Однак лише на теологічному факультеті відсоток студентів-українців переважав відсоток студентів інших національностей. Так, під час зимового семестру 1876/1877 навчального року на богословському факультеті Львівського університету студіювало 226 осіб, з яких 47 студентів були поляками, а 179 – українцями. У той же час студентство юридичного факультету налічувало 617 осіб (448 – поляки, 133 – українці, 36 – німці), а філософського – 143 особи (105 – поляки, 36 – українці, 2 – німці)³¹. Як зазначалося вище, о. Сильвестр Сембратович проводив заняття на першому і другому курсах. Кількість студентів, з якими він займався протягом своєї викладацької діяльності в університеті, визначена у таблиці № 1.

Таблиця № 1.

Кількість студентів першого і другого курсів теологічного факультету
Львівського університету (1865/1866–1877/1878 навчальних років)

Навчальний рік	Семестр	Кількість студентів		
		звичайних	надзви- чайних	загалом
1865/1866	зимовий	116	50	166
	літній	114	52	166
1866/1867	зимовий	118	73	191
	літній	111	67	178
1867/1868	зимовий	147	75	222
	літній	147	72	219
1868/1869	зимовий	154	68	222
	літній	155	58	213
1869/1870	зимовий	136	55	191
	літній	126	49	175
1870/1871	зимовий	145	36	181
	літній	137	38	175
1871/1872	зимовий	123	24	147
	літній	124	20	144
1872/1873	зимовий	120	14	134
	літній	119	8	127
1873/1874	зимовий	117	13	130
	літній	115	11	126
1874/1875	зимовий	–	–	123
	літній	99	20	119
1875/1876	зимовий	85	29	114
	літній	83	27	110
1876/1877	зимовий	85	46	131
	літній	86	47	133
1877/1878	зимовий	100	51	151
	літній	99	53	152

Джерела: Державний архів Львівської області, ф. 26 (Університет ім. Яна Казимира у Львова), оп. 15, спр. 1055, арк. 86–98 зв., 115–124, 175–187 зв., 204–215; спр. 1056, арк. 1–16 зв., 36–47, 112–125, 141–155, 229–241, 257–268; спр. 1057, арк. 2–13 зв., 30–41, 117–126, 139–148, 210–219, 220–229, 242–251, 305–312; спр. 1058, арк. 1–10, 33–41, 109–116 зв., 127–136, 192–203, 218–225 зв., 278–287 зв., 301–310 зв.

Таким чином, о. Сильвестр Сембратович в середньому у навчальному році займався зі 150–160 студентами. Найбільша кількість студентів, з якими він проводив заняття, зафіксована у зимових семестрах 1867/1868 і 1868/1869 навчальних років (222), а найменша – у літньому семестрі 1875/1876 навчального року (110).

Матеріальне забезпечення університетських викладачів на території Австрійської (з 1867 р. – Австро-Угорської) імперії було різним і залежало від міста, де знаходився навчальний заклад, і посади, яку займала особа. Якщо упродовж 1850-х–на початку 1860-х рр. професор університету у Відні щорічно отримував в середньому 1600 флоринів (злотих ринських), у Празі – 1300 флоринів, то річна заробітна плата професора Львівського університету становила близько 1200 флоринів. Оплата праці викладачів-теологів була нижчою, ніж інших, з огляду на їх можливість покращити своє матеріальне становище за рахунок виконання релігійних обов'язків та обрядів при церквах, школах, семінаріях тощо. Тому коли львівські професори юридичного і філософського факультетів отримували в середньому 1200 флоринів на рік, щорічна зарплата професорів теології складала від 900 до 1100 флоринів³². Підвищення оплати праці викладачів університетів відбулося в середині 1860-х рр. Згідно з цісарською постановою від 4 червня 1864 р. віденські професори-теологи отримували щорічно від 1600 до 2000 флоринів, а професори богослов'я Львівського університету – від 1000 до 1400 флоринів³³. До кінця 1860-х рр. ці суми продовжували збільшуватися у незначних розмірах. Отже, перебуваючи на посаді суплента догматики на теологічному факультеті Львівського університету, о. Сильвестр Сембратович отримував 1100 флоринів щорічно³⁴. З 1 січня 1870 р., після того, як він став професором спеціальної і фундаментальної догматик (3 грудня 1869 р.), його оплата праці, як й інших професорів теологічного факультету, складала 1600 флоринів³⁵.

Обов'язки професора теологічного факультету у Львівському університеті о. Сильвестр Сембратович виконував до кінця 1878/1879 навчального року. Висвячений на юліополітанського єпископа у квітні 1879 р., він протягом 1879–1882 рр. був єпископом-помічником у Львівській єпархії. Після залицення його дядьком, Йосифом Сембратовичем, митрополичого престолу Сильвестр Сембратович виконував функції адміністратора Галицької митрополії (1882–1885 рр.), а з 5 травня 1885 р. до самої смерті (4 серпня 1898 р.) був львівським архієпископом і галицьким митрополитом³⁶.

Під час діяльності на теологічному факультеті Львівського університету о. Сильвестр Сембратович був суплентом догматики, професором спеціальної і фундаментальної догматик, двічі займав посаду декана факультету

та одного разу був продеканом, входив до складу професорської колегії факультету та академічного сенату університету. Він проводив заняття на першому і другому курсах навчання майже щоденно, маючи один вихідний день (четвер). Викладацьку та адміністративну роботу у Львівському університеті о. Сильвестр вміло поєднував з активною позауніверситетською діяльністю. Кількість його наукових студій була незначною, зважаючи на те, що написання якнайбільше наукових праць не було, очевидно, його першочерговим завданням. Всю енергію о. Сильвестр Сембратович спрямовував на підвищення кваліфікації майбутніх і діючих священників і на досягнення високого релігійного рівня вірних. Цьому сприяли його публікації з догматики, пастирського богослов'я, канонічного права, що розміщувалися на сторінках церковного часопису «Руський Сіон», засновником і редактором якого був сам о. Сильвестр. Видання «Изборника благопотребных церковных чинов и службъ» і «Народного руського молитовника», у яких він брав участь, також були призначені для виконання вищенаведених завдань. Крім того, згаданий часопис «Руський Сіон» завдяки «душпастирським випадкам» о. Сильвестра став одним із важливих засобів комунікації не лише професора зі студентами, але й професора з духовенством і вірними. Робота о. Сильвестра Сембратовича на теологічному факультеті Львівського університету визначила пріоритетний напрям його подальшої діяльності як єпископа-помічника, адміністратора митрополії та митрополита – забезпечення кваліфікаційної відповідності духовенства і високого релігійного рівня вірних.

- 1 Докладніше про походження роду Сембратовичів див.: Львівська національна наукова бібліотека України імені Василя Стефаника (далі – ЛННБ), відділ рукописів, ф. 167 (Бібліографічний покажчик Левицького), оп. 2, спр. 2851, п. 85, арк. 63, 73.
- 2 Галицькі митрополити / [В. В. Гаюк, М. О. Гуменний, М. М. Омельчук, І. М. Петрів]. – Львів: Логос. – С. 68–83; Назарко І. Київські і галицькі митрополити: біографічні нариси (1590–1960) / Іриней Назарко. – Торонто: Видавництво отців Василіан, 1962. – С. 205–211; Zięba A. Sembratowich Sylwestr / A. Zięba // Polski Słownik Biograficzny. – Т. XXXVI/2, zeszyt 149. – Warszawa–Kraków, Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla, 1995. – S. 212–217.
- 3 ЛННБ, відділ рукописів, ф. 167, оп. 2, спр. 2851, п. 85, арк. 73 зв.
- 4 Відомості про навчання Сильвестра Сембратовича див.: Галицькі митрополити ... – С. 68–70; ЛННБ, відділ рукописів, ф. 167, оп. 2, спр. 2851, п. 85, арк. 63 зв., 70–71 зв., 73–74 зв.; Назарко І. Вказана праця. – С. 205–206; Zięba A. Вказана праця. – S. 212; Матковський С. Три синодальні архієреї: спомини з життя і діяльності преосвящених о. Юліана Куїловського, д-ра Юліана Пелеша і д-ра Сильвестра Сембратовича / Северин Матковський. – Львів: Бібльос, 1932. – С. 46–47.
- 5 ЛННБ, відділ рукописів, ф. 167, оп. 2, спр. 2851, п. 85, арк. 71, 74 зв., 75.
- 6 Професор о. Йосиф Черлунчакевич виступав проти права на одруження греко-католицьких священників, називаючи при цьому їхніх дружин та дітей незаконними.

Це викликало обурення серед студентів, більшість яких походила зі священничих сімей. Тому 13 травня 1864 року професора вигнали з аудиторії та обкидали гнилими яйцями. Саме конфлікт зі студентами став причиною переведення професора о. Йосифа Черлунчакевича з Львівського університету до Кракова. Правда, згодом професор змінив свою позицію щодо celibату греко-католицького духовенства (Стефанович О., о. та ін. Висвітлення до історії Львівських Синодів з років 1891 і 1897. / О. Стефанович. – Львів: друкарня Наукового товариства ім. Шевченка, 1924. – С. 18-19; Назарко І. Вказана праця. – с. 206; Zięba A. Вказана праця. – с. 212; Finkel L. Historia Uniwersytetu Lwowskiego do r. 1869 / Finkel L. // Finkel L., Starzyński S. Historia Uniwersytetu Lwowskiego. – Lwów, 1894. – Cz. I. – s. 307

- 7 ЛННБ, відділ рукописів, ф. 167, оп. 2, спр. 2851, п. 85, арк. 67, 75.
- 8 Державний архів Львівської області (далі – ДАЛО), ф. 26 (Університет ім. Яна Казимира у Львові), оп. 15, спр. 1055, арк. 1–9 зв., 34–41 зв.
- 9 Навчальний рік у Львівському університеті поділявся на зимовий (жовтень–березень) і літній (квітень–липень) семестри.
- 10 У II половині XIX ст. поняття кафедри пов’язувалося з тою особою, яка читала відповідний курс лекцій.
- 11 Finkel L. Вказана праця. – S. 304–306.
- 12 ЛННБ, відділ рукописів, ф. 167, оп. 2, спр. 2851, п. 85, арк. 75; Назарко І. Вказана праця. – С. 207; Zięba A. Вказана праця. – S. 212.
- 13 Zięba A. Вказана праця. – S. 212; Starzyński S. Historia Uniwersytetu Lwowskiego (1869–1894) / Starzyński S. // Finkel L., Starzyński S. Historia Uniwersytetu Lwowskiego. – Lwów, 1894. – Cz. II. – S. 92–93.
- 14 Назарко І. Вказана праця. – С. 207.
- 15 Матеріали діяльності професорської колегії теологічного факультету за участі о. Сильвестра Сембратовича див.: ДАЛО, ф. 26, оп. 8, спр. 131, арк. 32; спр. 141, арк. 12–13; оп. 12, спр. 474, арк. 18–19 зв., 29; спр. 572, арк. 2, 4, 11–13 зв., 24, 33.
- 16 Принцип, за яким здійснювалась по черговість обрання професорів факультету на посаду декана з наступним виконанням ними функцій проректора, чітко дотримувався у Львівському університеті у II половині XIX ст. (Див.: Starzyński S. Вказана праця. – S. 374–379).
- 17 Finkel L. Вказана праця. – S. 304.
- 18 ЛННБ, відділ рукописів, ф. 167, оп. 2, спр. 2851, п. 85, арк. 75; Zięba A. Вказана праця. – S. 212–213.
- 19 Навчання на теологічному факультеті Львівського університету тривало 4 роки. Згідно з розпорядженням Міністерства віросповідань та освіти від 29 березня 1858 р., на першому курсі теологічного факультету викладалися фундаментальна догматика, вчення Старого Завіту і східні мови; на другому – спеціальна догматика і вчення Нового Завіту; на третьому – церковна історія, моральна теологія і педагогіка; на четвертому – пастирська теологія, катехитика, методика і канонічне право (Див.: Akademische Behördem an der k. k. Universität Lemberg (1860/1861–1870/1871); Program Wykładów w c. k. Uniwersytecie we Lwowie (1877/1878–1880/1881); ДАЛО, ф. 26, оп. 8, спр. 114, спр. 115; оп. 15, спр. 1055, 1056, 1057, 1058; Finkel L. Вказана праця. – S. 306.

- 20 Див.: Akademische Behördern an der k. k. Universitätsu Lemberg (1860/1861–1870/1871); Program Wykładów w c. k. Uniwersytecie we Lwowie (1877/1878–1880/1881).
- 21 Див.: Program Wykładów w c. k. Uniwersytecie we Lwowie (1877/1878–1880/1881).
- 22 Zięba A. Вказана праця. – S. 212.
- 23 Руський Сіон. – 1871. – Ч. 1. – С. 4–8; Ч. 2. – С. 41–45; Ч. 3. – С. 89–91.
- 24 Див.: Руський Сіон. – 1871–1878.
- 25 «Руководство для початкових душпастирів у справах шлюбства» публікувалося о. Сильвестром Сембратовичем з квітня 1871 р. до грудня 1872 р. (Див.: Руський Сіон. – 1871–1872).
- 26 Одним з таких запитань було наступне: «Чи читання Святого Євангелія над головою хворого є забобоном, чи можна так робити?». Даючи відповідь на це питання, о. Сильвестр підтвердив можливість таких дій і вказав на необхідності дотримання при цьому всіх церковних приписів (Руський Сіон. – 1877. – Ч. 19. – С. 639).
- 27 Руський Сіон. – 1871. – Ч. 1. – С. 13.
- 28 Там само. – Ч. 2. – С. 53–54.
- 29 Матковський С. Вказана праця. – С. 48; Назарко І. Вказана праця. – С. 207.
- 30 Матковський С. Вказана праця. – С. 48–49.
- 31 Program Wykładów w c. k. Uniwersytecie we Lwowie w zimowym półroczu roku 1877 odbywać się mających. – S. 23–25. Подібне співвідношення кількісного складу студентів, які навчалися на факультетах Львівського університету можна простежити й в інші навчальні роки (Там само, 1878, 1879).
- 32 Finkel L. Вказана праця. – S. 304.
- 33 Там само. – S. 307.
- 34 ДАЛО, ф. 26, оп. 8, спр. 121, арк. 3-3 зв.
- 35 Там само; спр. 124, арк. 10.
- 36 Галицькі митрополити ... – С. 71–72; Назарко І. Вказана праця. – С. 207–212; Zięba A. Вказана праця. – S. 213–216.

Summary

Dmytro Korbiak

Activities of Fr. Sylvester Sembratovych at the Lviv University

The teaching and scientific activities of Fr. Sylvester Sembratovych at the Theological Faculty of the Lviv University are investigated. His university career, basic forms and directions of his work, his material support are analyzed.

Keywords: Sylvester Sembratovych, the Lviv University, the Theological Faculty, a dogma